

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ ΤΟΥ ΛΑΤΙΝΙΚΟΥ ΑΛΦΑΒΗΤΟΥ ΕΝ ΤΗ ΙΤΑΛΙΚΗ ΓΛΩΣΣΗ

Ὡς γνωστόν, εἰς τῶν βασικῶν λόγων, οἵτινες ἐγγυῶνται διὰ ἀξίαν τῆς σπουδῆς τῆς Λατινικῆς Γλώσσης, εἶναι καὶ τὸ γεγονός ὅτι αὕτη ὑπόκειται βάσιν τῆς ἐκμαθήσεως τῶν Νεο - εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν ἢ καὶ Νεο - λατινικῶν καλουμένων, ὅρος, ὅστις ἐμφαίνει ὅτι αὗται ἐξ ἐκείνης προῆλθον. Καὶ ὄντως, κατὰ τὰς μαρτυρίας τῶν ἱστοριογράφων ἢ Λατινικῆ ἥρξατο ἀλλοιουμένη ἀρχομένων τῶν Καρχηδονικῶν πολέμων. Ἡ ἀλλοίωσις αὕτη ἐκδηλοῦται διὰ ποικίλων ἐν αὐτῇ μεταβολῶν, ὧν αἰτία εἶναι ἢ διὰ τῆς ἐπεκτάσεως τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους ἀνάμειξις τοῦ ὁμωνύμου λαοῦ μετ' ἄλλων, ἐχόντων γλώσσαν, ἐθνικότητα καὶ ἔθιμα διάφορα.

Καθ' ὃν μάλιστα χρόνον ἰδρύθησαν ἐν τῇ Δ. Εὐρώπῃ αἱ Γερμανικαὶ ἀποικίαι, ἢ Λατινικῆ ἀπέβη γλῶσσα κοινὴ τῆς τε Γαλλίας καὶ Ἰταλίας, πρὸς δὲ καὶ τῆς Ἰσπανίας. Ἄλλ' ἢ μητρικὴ ἐκάστου γλῶσσα, οὐσα τόσον γλυκεῖα, ὅσον καὶ τὸ γάλα τῆς διδοῦσης τοῦτο μητρός, ἅμα δὲ καὶ αἱ ἴδιαι ἐκάστου λαοῦ παραδόσεις, τὰ ἔθιμα, ὡς καὶ αἱ ὀνομασίαι πραγμάτων, ἅτινα τυγχάνουσιν εὐρήματα ἴδια τοῦ ἐν λόγῳ λαοῦ, κλίνουσιν ὑπὲρ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ κανόνος τῆς τηρήσεως ἢ τῶν καινοτομιῶν, εἰς τρόπον ὥστε ἐκάστη Νεο - εὐρωπαϊκῆ, ὡς καὶ πᾶσα λαλουμένη, γλῶσσα νὰ ἀποβάλλῃ μὲν πᾶν ἄχρηστον πλέον δι' ἑαυτὴν καταστάν ἐν τῇ πορείᾳ αὐτῆς διὰ μέσων τῶν αἰῶνων, νὰ προλαμβάνῃ δ' ὅμως πᾶν ὅπερ κρίνει δι' ἑαυτὴν ἀναγκαῖον. Ὅθεν συνάγεται ὅτι ἢ Λατινικῆ κατέστη μὲν κοινὴ γλῶσσα ἐνίων εὐρωπαϊκῶν λαῶν, πλὴν ὅμως σημαντικῶς ἠλλοιώθη παρ' ἐκάστῳ λαῷ, οὕτως ὥστε νὰ ἀναφανῶσι, σὺν τῷ χρόνῳ δὲ αὐξηθῶσι διαφοραὶ, αἵτινες καὶ κατέστησαν ταύτην πολὺ ἀλλοίαν τῆς γνησίας γραφομένης Λατινικῆς. Οὕτως ἄρχονται ἐμφανιζόμεναι αἱ Νεο - λατινικαὶ γλῶσσαι, αἵτινες ἀνθίσταντα μὲν πρὸς πᾶν ὅπερ προσκρούει πρὸς τοὺς νόμους αὐτῶν καὶ κανόνας [πρβλ. ἀπώλειαν τῆς δασύτητος: Ἰταλ. *abitare* (κατοικεῖν). Λατ. *habitare*, κλπ.], δέχονται ὅμως πάντα τὸν πλοῦτον τῆς Λατινικῆς ἔν τε τῷ τυπικῷ καὶ τῷ σημασιολογικῷ. Καὶ ὅτε τέλος παντελῶς ἐπαύσατο λαλουμένη ἢ Λατινικῆ, καὶ διὰ τῶν εἰρημένων γλωσσικῶν σιτσιχίων καὶ διὰ τοῦ συντακτικοῦ αὐτῆς ἐπέδρα ἐπὶ πάσας τὰς γλώσσας τῶν πεπολιτισμένων λαῶν.

Ἐκ τῶν Νεο - λατινικῶν γλωσσῶν (Ἰταλικῆς, Ἰσπανικῆς, Πορτογαλικῆς, Γαλλικῆς, Βλαχικῆς, Λαγκεδοικικῆς καὶ Ραιτορρωμανικῆς) ἢ ἀμεσώτερον συγγενεύουσα πρὸς τὴν Λατινικὴν εἶναι βεβαίως ἢ Ἰταλικῆ, ἐν ἣ ἀλφαβητικά τινα συμπλέγματα ἢ μεμονωμένα γράμματα τῆς Λατινικῆς ἔσχον ποιῶν τινα ἐξέλιξιν, περὶ ἧς ἐν τοῖς ἐφεξῆς διαλαμβάνομεν.

Ι. Φ Ω Ν Η Ε Ν Τ Α

Λατ. a = Ἰταλ. a: Λατ. *labor*—Ἰταλ. *lavoro* (ἐργασία), Λατ. *habitare*—Ἰταλ. *abitare* (κατοικεῖν), κ.ἄ.

» = Ἰταλ. e (σπανίως): Λατ. *malus*—Ἰταλ. *melo* (μηλέα), κ.ἄ.

Λατ. ae = Ἰταλ. e: Λατ. *Graecus*—Ἰταλ. *Greco* (Ἕλλην), Λατ. *praeda*—Ἰταλ. *preda* (λεῖα), κ.ἄ.

- Λατ. au (ἔστιν ὅτε) = Ἴταλ. a, o, u (ὡς ἐν τῇ Λατινικῇ ἐν συνθέσει): Λατ. auscultare—Ἴταλ. ascoltare (ἀκούειν, ἀκροᾶσθαι), Λατ. laudare—Ἴταλ. lodare (ἐπαινεῖν), Λατ. audire—Ἴταλ. udire (ἀκούειν), κ. ἄ., ἀλλὰ Λατ. naufragium—Ἴταλ. naufragio, κ. ἄ.
- Λατ. e = Ἴταλ. e: Λατ. heres—Ἴταλ. erede (κληρονόμος), Λατ. periculosus—Ἴταλ. pericoloso (ἐπικίνδυνος), κ. ἄ.
- » = Ἴταλ. i [lδiα ἐν ταῖς ἐν συνθέσει προθέσει re(d)—, re—καὶ de—]: Λατ. remanere—Ἴταλ. rimanere (μένειν), Λατ. demonstrare—Ἴταλ. dimostrare (ἀποδεικνύειν), κ. ἄ.
- Λατ. i (j) = Ἴταλ. i: Λατ. post—meridies—Ἴταλ. pomeridiana (ἡ μετὰ μεσημβρίαν), Λατ. compositio—Ἴταλ. composizione (σύνθεσις), κ. ἄ.
- » = Ἴταλ. e: Λατ. littera (e) — Ἴταλ. lettera (ἐπιστολή), Λατ. sitis—Ἴταλ. sete (δίψα), κ. ἄ.
 - » = Ἴταλ. gi (ἐν ἀρχῇ ἀπλῆς λέξεως): Λατ. iocus—Ἴταλ. giuoco (παίγνιον), Λατ. iudicare—Ἴταλ. giudicare (κρίνειν). Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ i τῆς προθέσεως in, αὕτη τοῦτο μὲν ἀπαντᾷ, ὡς ἐν τῇ παλαιᾷ Λατινικῇ, ὑπὸ μορφὴν en : Λατ. intrare—Ἴταλ. entrare (ἐμβαίνειν), τοῦτο δὲ ὑπὸ τὴν μορφὴν in : iniustus—Ἴταλ. ingiusto (ἄδικος), κ. ἄ.
- Λατ. o = Ἴταλ. o : Λατ. cognosco—Ἴταλ. conosco (γνωρίζω), Λατ. respondere—Ἴταλ. rispondere (ἀποκρίνεσθαι), κ. ἄ.
- » = Ἴταλ. u : Λατ. officium, officialis—Ἴταλ. ufficiale (ἀξιωματικός), Λατ. longus—Ἴταλ. lungo (μακρός), κ. ἄ.
 - » = uo: Λατ. iocus—Ἴταλ. giuoco (παίγνιον), Λατ. nocere—Ἴταλ. nuocere (βλάπτειν), κ. ἄ.
- Λατ. u = Ἴταλ. u : Λατ. excursio—Ἴταλ. escursione (ἐκδρομή), κ. ἄ.
- » = o (ἐξασθένωσις): Λατ. culpa—Ἴταλ. colpa (πταῖσμα), Λατ. multus—Ἴταλ. molto (πολύς), τοῦθ' ὅπερ χαρακτηριστικὸν τῆς παλαιᾶς Λατινικῆς.

II. Σ Υ Μ Φ Ω Ν Α

- Λατ. b = Ἴταλ. b : Λατ. habitare—Ἴταλ. abitare (κατοικεῖν), Λατ. turbulentus—Ἴταλ. turbolento (θορυβώδης), κ. ἄ.
- » = Ἴταλ. v : scribere—Ἴταλ. scrivere (γράφειν), Λατ. trabs—Ἴταλ. trave (δοκός), κ. ἄ. Ἔστιν ὅτε τὸ b (ἐν συνθέσει προθέσεων) ἀφομοιοῦται ἐπομένῳ συμφώνῳ: Λατ. subfero, suffero—Ἴταλ. sofferente (πάσχων), Λατ. sublevare—Ἴταλ. sollevare (ἀνακουφίζειν), κ. ἄ. Τέλος τὸ b (τῶν προθέσεων) ἀποβάλλεται: Λατ. obscurus—Ἴταλ. oscuro (σκοτεινός), Λατ. obstinatus—Ἴταλ. ostinato (ἐπίμονος), κ. ἄ.
- Λατ. c = Ἴταλ. c : Λατ. periculum—Ἴταλ. pericolo (κίνδυνος), Λατ. secundus—Ἴταλ. secondo (δεύτερος), κ. ἄ. Τὸ Λατ. c συναντῶμενον μετὰ τοῦ t, ὅτε μὲν ἀντιστοιχεῖ ὁμοῦ μετ' αὐτοῦ Ἴταλ. z (ἐν τῇ καταλήξει τοῦ θηλυκοῦ): Λατ. collectio—Ἴταλ. collezione (συλλογή), Λατ. actio—Ἴταλ. azione (πράξις), ὅτε δὲ ἀφομοιοῦται αὐτῷ (ἐν ἀμφοτέραις ταῖς περιπτώσεσι παρασυρόμενον ὑπ' αὐτοῦ): Λατ. octo—Ἴταλ. otto (ὀκτώ), Λατ. pictor—Ἴταλ. pittore (ζωγράφος), κ. ἄ.
- Λατ. d = Ἴταλ. d : Λατ. heres, —edis—Ἴταλ. erede (κληρονόμος), Λατ. unda—Ἴταλ. onda (τὸ κύμα), κ. ἄ. Τὸ d τῆς προθέσεως ad πάσχει ἀφομοίωσιν ἐν τῇ Ἰταλικῇ ἐπομένῳ συμφώνῳ, (c, f, m, v) ὡς ἐν μέρει καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ (πρβλ. σύμπλ. d+c, d+f): Λατ. accelerare—Ἴταλ. accelerare (ἐπιταχύνειν), Λατ. affirmare—Ἴταλ. affermare (βεβαιοῦν), Λατ. admiratio—Ἴταλ. ammirazione (θαυμασμός), Λατ. adversus—Ἴταλ. avverso (ἐναντίος), κ. ἄ. ὡσαύτως ἀφομοίωσιν, ἄμα

- καὶ ἀποβολὴν πάσχει ἐν περιπτώσεσιν οἶα: Ἰταλ. *aspettarsi* (περιμένειν) *(aspettarsi—*Λατ. *adspecto, adspicio, κ. ἄ.*
- Λατ. *f* = Ἰταλ. *f*: *fructus—*Ἰταλ. *frutto* (καρπός), Λατ. *officium, officiaiiis—*Ἰταλ. *ufficiale* (ἀξιωματικός), κ. ἄ.
- Λατ. *g* = Ἰταλ. *g*: Λατ. *longus—*Ἰταλ. *lungo* (μακρός), Λατ. *religio—*Ἰταλ. *religione* (θρησκεία), κ. ἄ. Ἡ ἀντιπροσώπευσις τοῦ γράμματος τούτου τῆς Λατινικῆς ἐν τῇ Ἰταλικῇ παρέχει πλεονα πράγματα ἢ ἡ ἀντιπροσώπευσις ἄλλου τινός, καθ' ὅτι δὲν ἐρμηνεύεται ἢ ἐμφάνισις τούτου ἐτυμολογικῶς ἐν τισι θέσεσι λέξεων τῆς Ἰταλικῆς, ἅτε μὴ ὑπάρχοντος τούτου ἐν τοῖς ἀντιστοιχοῖς λέξεων τῆς Λατινικῆς, ἀπαντᾷ ὅμως, πιθανῶς, διότι οὕτως ἀπαιτεῖ τὸ γλωσσικὸν αἴσθημα τῶν λαλούντων τὴν Γλῶσσαν ταύτην. Οὕτως, ὅτε μὲν εὐρίσκομεν οὗτο ὑπάρχον παρὰ τῷ *l* συνοδευομένῳ ὑπὸ τοῦ *i*: Λατ. *folium—*Ἰταλ. *foglio* (φύλλον), Λατ. *mirabilis—*Ἰταλ. *a mirabilia* (θαυμάσια), ὅτε δὲ δεδιπλασιασμένον παρὰ τῷ (συμφωνοειδεῖ) *i* (*j*): Λατ. *peior—*Ἰταλ. *peggiore, peggio* (χειρῶν, χειρόν), Λατ. *mugire—*Ἰταλ. *muggire*, ἢ καὶ ἐν ἄλλαις θέσεσι: Λατ. *legere—*Ἰταλ. *leggere* (ἀναγιγνώσκειν), κ. ἄ. ἔστιν ὅτε τὸ *g* ἀποβάλλεται χάριν ἀπλοποιήσεως: Λατ. *cognosco. Ἰταλ. conosco* (πρβλ. καὶ ἀρχ. Ἑλλ.—Νεοελλ. γίνομαι—γίνομαι, κ. ἄ.).
- » = Ἰταλ. *c*: Λατ. *fatigo—*Ἰταλ. *faticoso* (κοπιώδης), κ. ἄ. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν δασεῖαν *h*, αὕτη ἐν τῇ Ἰταλικῇ ἀπωλέσθη μετὰ τινων ἀρχικῶν εὐφωνικῶν, Λατ. *herba—*Ἰταλ. *erba* (χλόη), Λατ. *humidus—*Ἰταλ. *umido* (ὕγρος), κ. ἄ.: Λατ. *aestimare—*Ἰταλ. *stimare* (ἐκτιμᾶν), κ. ἄ.
- Λατ. *l* = Ἰταλ. *l*: Λατ. *culpa—*Ἰταλ. *colpa* (πταίσμα), Λατ. *multus—*Ἰταλ. *molto*, κ. ἄ. Ἐνιαχοῦ, ἔνθα ἀναμένεται *l*, εὐρίσκεται *i*: Λατ. *flamma—*Ἰταλ. *fiamma* (φλόξ), Λατ. *flumen—*Ἰταλ. *fiume* (ποταμός), κ. ἄ.
- Λατ. *m* = Ἰταλ. *m*: Λατ. *humidus—*Ἰταλ. *umido*, κ. ἄ. Ἐξ ἄλλου ἀπαντᾷ ἀφομοίωσις τοῦ *m* ἐπομένῳ *n*: Λατ. *omnipotens—*Ἰταλ. *onnipotente* (παντοδύναμος), Λατ. *somnus—*Ἰταλ. *sonno* (ὕπνος), κ. ἄ. Τὴν δύναμιν ταύτην τοῦ ὀδοντικού ἐνρίνου *n* πρὸς ἀφομοίωσιν, προηγούμενου τοῦ χειλικοῦ ἐνρίνου *m*, διαπιστοῦμεν καὶ ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν *m* προηγούμενον ὀδοντικοῦ συμφ. *d* τρέπεται εἰς τὸ συγγενέστερον ὀδοντικῶ *n*: Λατ. *circumdare—*Ἰταλ. *circondare* (περικυκλοῦν) ταῦτ' ὅ καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἔστιν ὅτε συμβαίνει (πρβλ. κλίαιν ἄντων. *idem*).
- Λατ. *n* = Ἰταλ. *n*: Λατ. *sonare—*Ἰταλ. *suonare* (παίζειν, ἤχεϊν), Λατ. *unda—*Ἰταλ. *onda* ἐνίοτε τὸ *n* συγκόπτεται: Λατ. *constans—*Ἰταλ. *costatemente* (σταθερῶς), κ. ἄ.
- Λατ. *p* = Ἰταλ. *p*: Λατ. *lepus—*Ἰταλ. *lepre* (καγώς), Λατ. *puppis—*Ἰταλ. *porra* (πρύμνη), κ. ἄ. Τὸ γράμμα τοῦτο πάσχει ἀφομοίωσιν ἐν τῇ Ἰταλικῇ ἐπομένῳ *t*: Λατ. *septimus—*Ἰταλ. *settimana* (ἐβδομάς), κ. ἄ.
- Λατ. *qu* = Ἰταλ. *c*: Λατ. *antiquus—*Ἰταλ. *antico* (ἀρχαῖος), κ. ἄ.
- Λατ. *r* = Ἰταλ. *r*: *currere—*Ἰταλ. *correre*, κ. ἄ.
- Λατ. *s* = Ἰταλ. *s*: Λατ. *cognosco—*Ἰταλ. *conosco*, Λατ. *demonstrare—*Ἰταλ. *dimostrare* (ἀποδεικνύειν), κ. ἄ.
- Λατ. *t* = Ἰταλ. *t*: Λατ. *multus—*Ἰταλ. *molto*, Λατ. *intrate—*Ἰταλ. *entrare*, κ. ἄ.
- » = Ἰταλ. *d*: Λατ. *latro—*Ἰταλ. *ladro* (κλέπτης), Λατ. *mater—*Ἰταλ. *madre*, (μήτηρ) ἐν συνεχείᾳ τὸ Λατ. *t* ἀφομοιοῖ ἑαυτῷ ἐν τῇ Ἰταλικῇ τὰ προτασσόμενα *c* καὶ *p*.
- Λατ. *v* = Ἰταλ. *v*: Λατ. *silva—*Ἰταλ. *selva* (δάσος), κ. ἄ.
- Λατ. *x* = Ἰταλ. *ss* μὲν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μεταξὺ φωνηέντων: Λατ. *proximus—*Ἰταλ. *prossimo* (προσεχής), Λατ. *sexanta—*Ἰταλ. *sessanta* (ἑξήκοντα), κ. ἄ., ἀλλὰ Λατ. *exoticus—*Ἰταλ. *esotico* (ἐξωτικός), Λατ. *exercitus—*Ἰταλ. *esercito* (στρατός), κ. ἄ., *s* δὲ πρὸ συμφώνου: *sextus—*Ἰταλ. *sesto* (ἕκτος), Λατ. *exprimere—*Ἰταλ. *esprimere* (ἐκφράζειν), κ. ἄ.